

Г Л А С Н А Р О Д А.

ЛИСТ ЗА НАРОДНЕ СТВАРИ, ПРИВРЕДУ, ПОУКУ И ЗАБАВУ.

„Глас народа“ излази сваке недеље на табаку. — Цена му је на годину 3 фор., на осам месеци 2 фор., на четир месеца 1 фор. аустр. вредн. — Дописи се пишу уредништву а претплата и огласи администрацији „Гласа народа“ у Нови Сад. — Огласи наплаћују се од ретка оваких слова 5 нов. и 30 новчића за жиг сваки пут.

БРОЈ 45.

У НОВОМЕ САДУ. У НЕДЕЉУ 11. НОВЕМБРА 1873.

ГОДИНА III.

ЈЕДНА ГОРУЋА ПОТРЕБА.

Ако смо ради да нам народна школа потпомаже и и развија просвету народа, онда треба да настанемо да сва Српчад што су за школу способна иду у школу.

Већина наших народних школа јесте по селима и ту се зна, да је време с јесени па до Петрова дна најважније за школу. По закону дужна су деца по сели да иду у школу 8. месеци дана.

На жалост велики је број оних родитеља, који су немарни према благослову од науке, на волију да им дете дрема дома у занећку или да трчкари по ситним домаћим пословима, него да га шиљу у школу. За те немарне родитеље одређује закон казне — и општина је позвана да принуди те родитеље да шиљу своју децу у школу.

Али искуство сведочи да има и таквих родитеља, који би своју децу радо слали у школу, али су толико сиромашни, да немају да им набаве потребно зимње одело, обућу и књиге. Са тога многа сиромашна деца морају да остану код куће и да чаме у незнању, одрашћујући у глупости.

Зарад последњих оскудних година намножило се по многим нашим селима доста сиротиње, која има једва толико, да може душу да одржи. А зарад сиротиње родитеља, многа је наша школа празнија него што је пре била.

Да се доскочи томе злу а да се помогне сиротој деци имају два начина помоћи, једну би могла пружити општина а другу добра и милостива срца имућнијих људи.

Која је општина у стању, треба да одриси коју стотину фор. да се сиромашној деци у општини купе хаљине, обућа и школске књиге. Ту милост може да учини како где политична или црквена општина или обе заједно.

Други би начин био да се свуда оснују задруге ради помагање сиромашаих ђака народне школе.

Колико знамо така једна задруга већ у велико постоји, ради и успева у панчевачкој српској цркв. општини. Да припомогнемо да се такве задруге оснивају и по другим местима, ми ћемо се потрудити, да

набавимо и да у идућем броју нашег листа саопшtimo устав такве задруге.

У овом делу хришћанске љубави, братског милосрђа а припомоћи и народне просвете могле би и требало би да предњаче наше честите Српкиње.

Женско је срце осетљивије према јаду и његови оно је у стању, кад хоће да тражи мелема бољи једној, пре да га нађе.

У сваком нашем месту имаде дичних Српкиња, које су по свом положају уважене могу да покрену ову ствар.

Да одговоримо овој великој и живој потреби наше школе не треба да зажалимо мало труда око ове ствари. Мила и љубавна реч из уста наших матера, љуба и сестара кад позове на милосрђе наћиће доиста одзива. Ко би желио да доскочи овој потреби а није му Бог дао толико средстава да би то сам могао чинити, радо ће се ухватити у коло са осталом браћом, те ће из малих прилога на ову цел на брзо порастаи веће своте, с којима ће се моћи добро учинити.

Народни учитељи позвани су да покушају да задобију за ову ствар најревносније Српкиње у своме месту и да буду главни устаоци око подизања ових задруга.

Све се може само треба озбиљно хтети.

Потреба је јасна, она је журна јер је журна ствар да нам школе напредују а ако ћемо ми очекивати помоћи с друге стране, нећемо је дочекати.

Ми препоручујемо ову ствар зрелом размишљању наших читалаца, особито пак нашим Српкињама, којима куца срце за напредак свога народа.

Када би се наше женскиње латиле овога посла, не сумњамо да неби још ове зиме било задевено и обувено много Српче.

Што се у овом погледу потроши да сиромашиде у школу — то је доцније уштеђено на просијацима; јер из те деце, која на дому немају ништа, па кад се школом неупуте да после у животу траже себи привреде поштеним зарадом, бивају у току живота прво лењштине и дангубе а затим хрђави људи.

Оваке задруге не само да би помогле школу него би предупредиле многа зла у народу. —Н—

ПРАВИЛА ЗА ЖИВОТ.

Искусство је скупа школа, али то је једина школа у којој и глупаци нешто уче.

Ко хоће да се плугом обогати нег иде сам за виме. —

Дације и порције су тешке. А за што? Наша лењост двостручи их, наша сујета тростручи а наша лакомисленост четворостручи их.

Вредноћа плаћа дуг, малодушје множи дуг, небрига је тако спора да је сиромаштво сустигне.

Један једини порок кошта толико колико би стало двоје деце. Чувај се ситних трошкова, опаснији су него што мислиш, а са мале рунице тоне лађа.

Терај занат да занат тебе не тера.

Време је најскупља ствар. Лењост је највећа распикућа.

Не ослањај се много на друге. Старај се сам за себе, хоћеш ли да имаш вернога слугу послужи сам себе.

Небрига шкоди више него знање, са малог немара ничу велика зла.

Не заборави на ово златно правило: Прво иде оно што је потребно после оно што је корисно а нај-после оно што је пријатно.

Буди строг у своме позиву према себи самоме. Штеди време, употреби сваки тренутак, чувај новац. Пре свега нека ти иде дужност, посао, позив. Кад знаш да си испунио своју дужност, више ти то вредног све сласти уживања, уз то си здрав и крепак душом и телом.

Боље је без вечере лећи него с излишним дугом уранити. Правити дугове то је први ступањ неправде, лагање је други ступањ.

Дуг и лаж јаше на једном коњу.

Није срамота незнати али је срамота нехтети ништа учити.

Многи се већ утукао јефтиним пазаром. Пре него што ћеш да пазариш размисли се добро.

Не купуј оно што можеш употребити, него оно без чега неможеш да будеш. Ко купује много таквих непотребних ствари, продаваће скоро и оне које су му потребно.

Добар је газда не онај који уме само да штеди, него онај који уме да троши онда када и где баш треба.

Размисли свој посао пре него што си га почео. Кајање је ром даба који шантуца иза сваке буда-лаштине.

Бекрије и воћници су обично по помрчини јунаци а по дану често најгоре кукавице.

Не веруј онима, који веле, хоћемо све онако као што су нам наши дедови радили, па осуђују све што је ново. Да нису и наши дедови напредовали, не би ни ми били овде где смо.

Не почињи ништа одмах у велико да немораш после ударати у мало.

НЕШТО О КОЊУ.

Ни на једној зверки као да није природа богатство својих лепих дарова у толикој мери излила, као на коњу. Лепота, снага, постојанство, брзина, природна добра ћуд — све се је овде у једно спојило, и зато је човек највећу победу у природи учинио, кад је коња себи присвојио, и кад га је за слугу, а доцније и за пријатеља свога, задобио.

На коњу ћемо приметити својства, која се и у човеку у реду племенитих налазе, јер се у држању и кретању његовом: понос, отважност, и снага приметити могу, која никако и на коњаника пређу, јер се, с поносом коња свога, и и коњаник дичи; и снагу носиоца свога употреби коњаник за своју већу сигурност и отважност — сваки је у боју отважнији, кад отважна, добра и поуздана коња има. Ова су осећања дубоко у грудима човечијим усађена, тако, да се још за рана и код деце приметити може, — јер, и кад дете на коња метеш, а оно узвиси осећања своја, која се осећајима одраслог човека приближују. Коњ је увек символ мужевности, и зато је при свакој свечаности прва ствар, којом се човек дичи: на коњу се укаже владалац своме народу, на коњу прегледа вођа своју војску, на коњу слави победилац победу своју, пак на послетку и за оним на бојном пољу погинушем, воде коња при погребу за ковчегом: да, и слабоћни старац погледа са задовољством поносити ход доброг коња, мислећ на прошле срећне дане, кад се и он с поносом на коњу указивао.

Ал није само за славу и рат него је он и тамо од велике користи, где плуг плодну бразду од земље одсеца, и ту је он веран сурадник земљорадников; он одвуче са земљоделским производима тешко натоварена кола у даљне пределе, где ће сељак своје производе боље и скупље продати моћи: он пролети далеке земље, носећи писмене мисли оних, који се не могу устмено разговарати, — у кратко да рекнем, он је потребан и цару и кнезу, војнику и мирном и задовољном земљоделцу, у једнакој мери.

Због тих добрих својстава налазимо коња већ у најстаријој повесници. Нигде не стоје у повесници: које тај био, који је први коња припитомио; али у повесници налазимо на неке грчке приче, како је човек добио коња непосредно из неба.

Народу Израиља бијаше коњ такођер врло рано познат, јер се већ у I књизи Мојсејовој у глави 49. спомиње. Испрва нису Израиљћани смели коња неговати, нити га при радњи удотребљавати; они су га и мање употребљавати могли, јер је за сваки посао у брдовитрј Палестини, много сигурнији магарац, јер му је ход много сталнији. Тек кад су Јуде с онима непријатељским народима у додир дошли, као н. пр. са Мавирцима, Асирима итд. који су се коњма служивали, тада су они принуђени били да коње употребљују.

Зато су Давид и Соломон установили ергеле, у којима су испрва само за ратне потребе коње одгајивали, од којих су и Израилјани за своју потребу доцније добивали. Прича се да је Соломон био велики пријатељ коњарства, и свуда је свакога у томе подмагао. Он је са својим ергелами водио велику трговину у Египту и ван Египта; и за чудо; има још и данас ергелских записника у Арабији, где се покрела појединих коња чак од времена Соломоновог спомињу.

По свима повесничким податцима, који су нам за коња остали, чини се као да је средња Азија право отачаство коња. Мора да су овде пронађена узда, седло, потковица, и код свију народа средње Азије, бијаше коњ, кобила и ждребе сво имање, које је увек у најбољој цени стајало. Оданде веле да је секоњ у Китај, Индију и Египат распрострањено; а у Египту се тек систематично почело гајење коња. То нам сведоче тамошњи споменици урезани у камену и разне слике, на којима се и данас виде насликане кобиле, које су у оно доба за најбоље важиле.

У Европи су тек онда почели коње неговати кад оно Арапи јужну Европу покорише, и као што је Маурац идеал источног витеза представљао тако су му после и Европљани у време крстовних ратова следовали. Андалузци је коњ био крви арапске. Боље време за неговље коња у Европи настало је тек онда, кад се Енглезка за то заузела, која је већ и Цезару ратоборне коњанике на супрот изаслала.

Јаков I. довео је јр источнога коња у Енглезку и однеговао такове јахаће коње, да су у целом свету најчувенији били. У Германији је у то исто време почео лепо неговати коње Гинтер Олденбуршки, и имао је тада најбоље коње. Христина шведска наименовала га је „надкоњшником“ римске државе, јер он, не само да је за своје задовољство по 1500 најлепши и најлеменитији коња држао, него је тада све европске дворове с нужном количином коња снабдевао.

Због особито својства, постаде коњ гласовито живинче на земљи. Да се је коњ из повеснице човечанства изузео, ми би је заиста тешко упамтити могли. И данас има још народа, којих је биће са коњем сасвим скопчано. Шта нам се о Хунима приповеда, да су на њиховим чекињастим јахаћим коњима седећи и лежећи своје послове извршавали, куповали и продавали, јели и пили, саветовали се и спавали, као да су с коњем једна створења били; тако исто и код оних народа, који данас по пустарама средње Азије и Америке живе.

Без коња неби се ни помислити они велики повеснички догађаји — а без коња неби ни ми земљедлци данас у овом стању бити могли, у ком смо од Бога позвани да радимо, с коњем се, као највернијим слугом помажемо; зате треба на њега да називамо и

онако да га негујемо, као што од нас разумних створења заслужује; јер сваки је онај гори од њега, који га неправедно и немилнице бије, и самом себи без неге и надгледања оставља!
„Тежак“.

ИЗ ПОЉСКЕ ПРИВРЕДЕ. КАКО ВАЉА ЋУБРИТИ.

VI.

КАКО ДА ПОСТУПИШ С ЋУБРЕТОМ.

Б) У штали или кошари.

(Наставак.)

Кад је питање о томе, како да се поступи с ыубретом у кошари, онда се пре свега ваља запитати: да ли тако да поступимо, како би течна (житка) и чврста торина заостала у корист ыубришта?

Чврста торина лако се задржи и скупи у изгаженој слами, то исто што бива и са једним делом мокраће; но већи део те исте мокраће; у нашим хрђаво удешеним кошарама уније се у под те тако пропада, а мокраћа је због тога што садржи амоније тако рекућ душа ыубрету.

За то нам мокраћу свакако ваља за ыубриште сачувати.

Стога ваља оно место, где нам стока стоји или добрим циглама помоћу каје, хидраулична вреча патосати да течност не продре, и код стражних ногу стоке канал издубити, из кога да може мокраћа цурити правце у ыубрену јаму.

Или ако за патосање и за канал немамо трошка, онда нам ваља под кошаре набити с једне стопе високо добром иловачом, а мокраћу тако сачувати, што ћемо, особито при стражници стоке доста сламе простирати.

Мо ма колико пазили, без канала, без отока, отићи ће нам много мокраће у тартањ и кошара ће нам бити пуна блата, осим ако се не дати онога начина, кога се придржава холандески земљорадник и за који се слободно може рећи да је у истини целисходан.

То јест холандески газда, да не би морао градити канал који скупо стаје, не износи сваки дан ыубре испод стоке, него тек онда, кад се то ыубре под живинчетом толико нагомилало, да га је нужно изнашати, на пример сваке две недеље једанпут или по увиђавности сваке недеље.

Код тог начина то је добро, да се и густа итечна торина добро утапка у подастрту сламу, та је слама колико треба у себе усрче. Тим начином сачува се мокраћа за рад ыубрета без да нас је скупо стало, још ако су колица добра да се од мокраће ништа непросне, а особито при сухој кошевини.

По томе начину троши се више сламе или другог чега што се под стоку простире, него кад би се ыубре сваки дан износило, ал то није никаква несрећа за газдалу, шта више још је то од користи по нас; с тога ваља сваки разборити и најљив раденик да има

доста таквих предмета за подастирање, ако је могуће, на пример ако своју сламу није употребио као огрев.

Мислимо да само у оним кошарама ваља да буде канала у којима стока, коју гојимо, живи о помијамате тако много и мокри или водњикаво тори.

Иљти у коњским кошарама, где се холандески начин већ и стога не може употребити а и није саветно и упутно да га употребљујемо, што је потребна чистоћа и што би због брзог торења балега брзо почела вретити те би настали смрадови, што шкоде очима и човека и живинчета и што су по здравље штетни.

Да ће холандески начин још се пробитачнијим показати, ако се сваки дан на ђубре сипа гипс, или на оно место где стока стоји, то није нужно да се спомене, јер ће то да задржи амонију.

Што треба под стоку простирати, да се торина ваљано прихвати, о томе ћемо сада да прозборимо.

Под стоку се зато простире, да прихвати и усрче што боље торину, па зато је природна ствар, да ће све боље бити, ако је оно што простиремо што мекше, што шупљикавије и што кршније.

Тако је врло добро простирати плеву и овршену сламу; а није добро млаћену сламу, јер јој конци остају крути, а није толико шупљикава.

За то је добро ако се млаћена слама са сечком уситни, тим ће бити изломљенија, а и ако пре времена узморамо носити ђубре на њиву, биће тако ђубре улесније за орање, него дугачка слама, која се не да тако лако обрадити.

Отоич рекосмо, да је оно што простиремо, тим боље, што више садржи гушљика; ако дакле можемо бирати, изаберимо оно што је боље по реду, којим смо обележили.

Стара је слама боља од нове и свеже сламе, а то нас опомиње, да увек узимамо у приправности онога што простиремо, а да не чекамо ново.

А то ће бити онда, ако ни ми ни наши млађи не буду трошили сламу на огрев, него ако је добро узчувамо, као сретство, које унапређује наше газдинство. —

Тако исто сваки добро зна, да се осим праве сламе, ражи, ренице, и т. д. добро може умотребити за простирање и маховина, лишће од дрвећа, поздр и искршена трска.

Ал то ће ретко ком газди пасти на памет, да се кад ништа другог нема, за простирање може узети и блато и мутљак или земља — ал наравно да се то само у највећој нужди може чинити, јер земља неће тако ваљано приматити торину, ал је свакако боље него ништа а и марва лежи на меканом постољу па је на послетку и за ђубрену јаму од користи.

Ако видимо да преко зиме или пролећа нећемо имати доста за простирање, ваља зарана земље прикупљати, оставити је на сухом месту, да је у своје време одмах узмогнемо употребити.

Напослетку хоћу да наспоменем ово: ако је нужно да под стоком буде толико прострто, колико је потребно да се прихвате торине, и да буде чистоте, — опет грешити сваки онај који сувише простире, јер ма да тиме добије ђубрета, опет је то ђубре лошије; и овде треба држати „златну средину.“

(Наставиће се.)

ИЗ ВИНАРСТВА.

Кад је вино за отакање у флаше зрело?

О том пише у „Pract Landwirth“-у познати стручњак Бреш ово:

„Као што је познато, држи се вино у бурадима дуже времена зато, да се што већма усаврши; а онда је највећим степен савршености достигло, кад се у њему развије најфинији мирис. Кад је вино у бурету дотле сазрело, онда је и дозрело, да се у флаше разлива.

„Кад је то доба код вина, настало, може се само вежбањем одлучити, јер само носом и језиком можеш мирис и укусу вина оценити.

„Али овде ваља још једну околност напоменути, на коју се људи, премда је тако јасна, обично не освртају. За бутеље су само она вина зрела, у којима се сва беланчевина, што је у њима било, излучила а сталогом оточила.*) Ако то још није у вину учињено, онда ће се у бутеле преточено вино узмутити, јер се беланчевина на дно слегне па како се стакло уздрма, ето ти мутна вина; мутна пак неће нико да купује, јер је то знак да је вино или младо или болесно.

„Кад се бистро вино у бутеље преточено узмути, с тога још не следи да се укварило, него само то, да је претакајући вино беланчевина дошла с ваздухом у додир, те се из вина одлучила, пак сад по њиме тамо амо плива, што је требало у бурету да се свршило, јер би се онде беланчавина са ваздухом била помешала, из вина одлучила и на дно пала. Ако је вино беланчевину собом у бутеље повело, слегнуће се ипак мало по мало разтварати, а тим разтварањем заметнуће сотим лакше болести, ако бутеле нису добро запушене, зачепљене. Негда се и више година стара у бутеље преточена вина узмуте јер нису у бурету доста претакана била, те се тако беланчевина није могла одлучити, јер није могла са ваздушним кисеоником у додир доћи, — таква су вина и нехотице млада остала. У таквом пак вину

*) Оне слузаве ствари, које се гроздовим соком развлаче те на беланце од јајета наличе, зову се беланчевина. Све ствари, у којима овакове беланчевине има, подвргнуте су брзим променама, те се по њој и друге саставине таквих ствари мењају. Овакове промене настају само утицајем ваздуха; ако се пак такве ствари до кипуће воде угреју, или ако су увек на ладовини, или им се да соли, или много шећера, онда се у њима не раствара беланчевина. У шири се беланчевина врењем одлучи па као дрож на дно падне.

није се још гани вински мирис и укус развио, па с тога и није за бутеле.

„Ако човек још није сигуран, да је вино за бутеле дозрело, биће увек пробитачно, да се најпре неколико бутела за опит таквим вином напуне и на умереном топлом месту дуже времена оставе па ако и мућкајући бутеле, унутри чисто остане, то је знак, да је за бутеле зрело.

„Пошто је вино у бутеле преточено и добро зачепљено, неће више ваздух, односно кисеоник, кроз стакло улазити моћи, као што је могао кроз шупљике дрвених дуга у буре пробијати. Давље су у стаклету све промене вина препречене. Да се бутеле савршено затворе, ваља одабрати добре запушаче, а грљан треба још смолом ил печатним воском облити.

„Бутеле, које се на далеко шаљу, треба преко запушача и воска још и сканицама од коситра (цинка) заоденути, јер се ове неће тако лако од стакла одљуснути као смола и восак.

„Вино ће се престати мењати тек неколико времена доцније пошто је већ у бутеле преточено и зачепљено, јер с њим дође ипак нешто ваздуха у стакло, пак се између чепа и вина нешто ваздуха у стакло слегло. Тек пошто је вино кисеоник упило, престане се мењати, те му укус и мирис остане на мору. Пастер је доказао, да у вину никад нема прота кисеоника, пак ни у оном простору што је између чепа и вина; у бутели нема никако кисеоника, јер га вино сасвим упије. Ал је ипак без сумње, да је вино, поште је већ неколико времена у стаклу лежало, мирисом и укусом финије постало. Ове промене вина, на боље неможемо још за сада довољно је да растумачимо. Сва је прилика, да се мирис вииа онда у целом појави, кад све кемичне промене у њему престану. У мешаном вину покаже се подпун ми-мирис тек онда, пошто је дуже времена лежало. И старији ликери увек су бољи од нови исте врсте.“

(„Господ. Лист.“)

ТРГОВИНА И ОБРТНОСТ.

(Шипуш и друг.) Сисак 11. (23.) новембра 1873. Шенице је неколико партија из потицеј а дошло. Купаца врући нема, питање на исту развити ће се по свој прилици мало по мало. Та потиска роба држи се по каквоћи по 7 фор. 50 до 8 фор. на 86 фунти.

Кукуруз стари — у чврстом мњењу, држи се по 4 фор. 5 н. на 86 фун., а нове распачана је једна приспела партијица прве врсте по 4 фор. на 86 фун.

Јечма је нешто надошло, представља ако не баш тежку а оно лепу робу, и држи се по каквоћи по 3.60—4 фор. на 70 фунти.

Зоб је свеједнако у врло угодној мњењу и цене ради недостатних привоза нагло у вис иду. Боље се врсте држе по 3.80—85 а слабија босанска роба по 3.50—55. Далње скакање цена врло је могуће.

Воде су још најбоље. бродиве време мутно.

Пешта 11. нов. — У почетку данашње житне радње, била је тражња слаба, касније се мало већма развила воља купац

и напоследку су се плаћале јучерање цене. Прометуго је 25.000 мер.

Шенице потис. 400 мер. 84³/₄ фун. 7 фор. 92¹/₂ нов. 200 мера 84¹/₂ ф. 70 н. 600 мер. 84¹/₂ ф. 7 фор. 77¹/₂ нов. 800 мер. 84¹/₂ ф. 70 н. 200 мер. 84¹/₂ ф. 7 фор. 80 н. 800 мер. 83¹/₂ фун. 7 фор. 70 нов. 400 мер. 83¹/₂ ф. 7 фор. 67¹/₂ нов. 400 мер. 83¹/₂ ф. 7 ф. 72 н. 600 мер. 83¹/₂ ф. 7 фор. 75 н. 400 мер. 82³/₄ фун 7 фор. 65 н. 800 мер. 81¹/₂ ф. 30 нов. — банатска 1000 мер. 84¹/₂ ф. 7 фор. 65 н. — Столнбеоградске 2200 мер. 83 фун. 7 фор. 80 н. све на три месеца и по пол-центи.

Раж не тражи се.

Кукруз сталал.

Зоб не промењива.

Јечам добар тражи се.

ПОДЛИСТАК.

О Ч Е В И.

СЛИКА ИЗ НАРОДНОГ ЖИВОТА.

написао Јосим Суботић.

I.

(Наставак.)

Ћир Мишка је имао само једно дете, девојче једно, од својих осамнајет година. Жена му је давно умрла и тако је Марта — јер читалац ће већ сигурно знати, да је ово та женска особа, ради које се Ћир Мишка тако узбунио — заступала у кући место домаћице. Све је она сама сиротица свршивати морала, ну то јој ама ни најмање није шкодило, а коме је одмојих читалаца познато, каки су то сведневни послови у сељанској кући и колико их имаде, тај ће се за цело зачудити морати, како је могуће да их једна женска душа савлада. Ал и јесте било вредно то девојче. Још пре зоре она ти је већ уста-ла на ради као црв, а Ћир Мишка „као паметан човек“, па још као писмен и по томе господин човек, долази само на готово те ужива у пуној мери. — Ко је видео Марту а уједно и упознао њезину вредноћу, тај се неће чудити, што ју је сваки поштен човек у селу хвалио и уздизао ју до неба. А то је Ћир Мишки особито годило, он се с тога поносио њоме свагда и у свакој прилици. Шта су биле остале сеоске девојке наспрам његове Марте? Ништа. — Ова је зри-кава, она опет наглува, она тамо лења, четвртој фа-ли четврта даска у глави, а његова Марта, ех тато ти је девојка, којој ни сам мајстор Роша не може да нађе пара. А кад он то не може онда је свака кри-тика издишна. Ту престаје свако препирање. Само само — и ту се Ћир Мишка дуго чудно и дуго је лу-пао главу о тој згонетци, како то, да он тако раз-борит човек, тако паметан — а ћи, баш није така као он. У многој прилици није баш могао ш њом да се сложи. Он каже овако, она пак мисли, да тако неће бити добро, он не попушта, јер другачије не може бити, није могуће — а бога ми, и сам мораде више пута признати да је било онако, као што она каже; само што би он у такој прилици рекао, „ха, ето виш

да је било као што сам ја казао, иди Ђурко ма-
ла, да би ми Ђурко, ти би да си паметниј нег
ја!“ — Станко Ђулунов, син једног имућног и памет-
ног сељана, познавао се са Мартом још из детин-
ства, и још су се тада као деца замиловили. Али та-
да су била и времена сасвим другчија. Очеви су су
се много боље пазили него сада, онда није било разлике
између Ђир Мишкине и Ђулумове куће, на плоту, ко-
ји оба дворишта дели, била су мала вратоца, те су
тако Станко и Марта непрестано били заједно. па и он-
да, кад се нису са осталом дечурлијом јурили по
пољу. Откако пак умре Ђир Мишкина жена, оде и ова
узајамност. На место врата на плоту беше укуцане
две даске, а на место оне пређашње поверљивости
наступи мржња, која је до времена кад се наша при-
поветка почиње до тога ступња нарасла, да су се
Ђир Мишка и Тома Ђулум сматрали као крвни не-
пријатељи. Време је у очевима изменуло мишљење,
али је у деци њиховој чврсто утемељила ону накло-
ност, која се у њима још као деца укоренила била.
Станко је волео Марту више свега на свету, а Мар-
ти је Станко био милији него и отац и сва родбина
заједно. Али завада међу њиховим родитељима гони-
ла их је, да ту тајну свезу што брижљивије чувају.
јер ако ма когод од њих двојице о томе само посу-
мња, могли би лако и за навек растављени бити. А
то не би ни једно од њих двоје могло поднети. Њи-
ове тајне договоре само је тија ноћца чула, али што
се они договарали, то су само они знали а давно је
тихи ветрић свако словце њиховога разговора у нај-
дубљи кутић света раздувао, а да би иго могао до-
знати за њихово миловање. Само је била једна осо-
ба у селу, која је о томе нешто сумњала, а то је
била баба Наста Загорка прва врачара. Али јету био
само један крадљивац крив, те је на ту мисао вра-
чара дошла, а то је она стидљива румен, која се у-
баже на девојачки образи, кад спомене име свога
драгога. —

Више пута чули смо, како Ђир Мишка у своме
монологиу напомиње неког мајстор Рошу. Ех то вам
је тек прави патрон. Тога ваља изближе да познате.
Мајстор Роша је иначе Ђурчија, то јест момци му
раде а он непрестано дембелише; а у свакој се при-
лици размећао, како је имућан и како му „може
бити“ да живи као бубрег у лоју. Има људи који су
хвастању његовом веровали, а има их пак, који су
на све то само сумњиво главом махали. Текто је факт,
да мајстор Роша још није узео иглу у шаке од ка-
ко се „за мајстора извадио“. Завари само у сеоски бирт,
па кога ћеш видати ту — међу осталом сведневном пу-
бликом и мајстор Рошу. Ту нико није могао доспети до
речи од њега, он је хтео свугде да игра прву улогу, а
то му је у неколико и пошло заруком. Најрадије је по-
литизирао, то му беше мана. Је ли само дочуо нешто,
што је од тога нешто направио читаво страшило. На
пример како су Пруси бомбардовали Штрасбург.

Он је цело ме друштву описао Прусе као праве каниба-
ле како су они са свију страна опколили варош са
топовима ко десетачка, па како су сву варош до теме-
ља разорили, како су сваког заробљеника на ражањ
натакли па му онда дали фрулу те је морао у њу
дувати, а поред њега је стајао један брзат прус,
чим није хтео да дува, одмах га је положио поред је-
дне велике ватре те је тако живот човека пекао. Или
како се уватило једно коло Пруса око једног заро-
бљеног француза, кога су свукли голог наог па га
привезали за дирек, те развели веселу игру; а кад-
год је који поред голог француза прошао, откину му
је зубма парче меса, па повикао: ох, ала је слатко
то француско месо, и тако даље. А друштво се све
грозило на измишљотине мајстор Рошине. Он је у
том измишљавању већ дотле дотерао био, да је и
сам мислио да је тако. Од туда му беше могуће, да
са озбиљним лицем и најкомичније ствари прича. —
Еле, како било, тек доста да је мајстор Роша, после
Ђир Мишке, био највише поштован у селу, и то из
двоструког узрока, прво зато, што је био тако учен,
а друго што је имао сина, који је баш сада свршио
препарандију. Свршити препарандију — у Сомбору
— та то ће рећи много, а како је још учитељско
место у селу упражњено, нема сумње, да Милан неће бити
учитељ. Осим њега имао је Роша још једну ћер —
Леноју. И сестра и брат били су исте нарави, а о-
боје су са оцем у том слагали. Отац је у бирту, син
код господина натароша пије, а ћи код куће дембе-
лише. Та за бога може им бити, богати су.

Ето тако су од прилике стајале ствари при по-
четку ове приповетке.

II.

Међу тим се сутоњ већ у велико спустио на зе-
мљу, а и Ђир Мишка се пробудио. Одмах му паде на
памет шта је мало пре закључио био, те стога огр-
не свој парадни капут метне свилени шешир на гла-
ву, па дозове Марту и рече јој, да он иде на једно
место, где је позват да пише нешто, она пак да се
за то време ништо не макне из собе, јер је на по-
љу сасвим мрак.

Кућица у којој је баба Загорка живила, била је
близу краја од шора, мала и скоро близу „издиханија“.
У њој је осим бабе живило још једно маторо гадно
псето, које је међутим док се баба врзла по селу и
лагаријама разним мамила новац и јестиво из руку
безазлењих сељанака, чувало кућу и никога преко пра-
га није пуштало. У вече пак, кад је баба својзанат
терала, псето је лежало мирно под великом пећом и
мотрило на сваки бабин покрет. Прозори на тој ма-
лој кућици били су увек застрти завесама.

Баба је баш седла за столом и вртећи главом по-
казивала је претом на једну од силних разметнутих ка-
рата, кад неко изненада руни у собу. Баба скочи са
столице.

— А гле Ђир Мишке, рече а срце у те маторе варалице поче нагло бити од стра, кога је т ко ненадан улазак Ђир Мишкин проузруковао, — а одгуд тако?

— Шт, бабо, мир на Ђути, реће Ђир Мишка значајним гласом, па седе на креветац. Пре свега морам ти казати, да нико несме знати зашто сам овамо дошао, знаш!

— Та ти Ђир Мишка знаш добро...

— Но, но, ја ти само кажем, јер иначе тешко теби, ти знаш добро, да је за оног, који Ђир Мишку уреди, боље да није жив.

— Ја сам готова да ти у свако доба служим, Ђир Мишка, рече баба готово дркћући од стра.

— Хм, хм, на то ће Ђир Мишка, па од силна задовољства што је бабу уплашио, поче гладити своје чекињасте брке. Него знаш шта сам дош'о?

— Бога ми, Ђир Мишка, не знам.

Е па чуј. Шта си ти оно мени нешто пре наспоменула о мојој Марти и оном - Ђулумовом дерету? Баба се поче пренемагати.

— Та није ту цилу милу, него или реци, или сад ће бити триста чуда дрегну, Ђир Мишка, и за језик ћу те те обесити.

Баба је пребледела као крпа.

— Тако ми моје врачарске вештине, Ђир Мишка! ја више ништа не знам, до оно што сам ти пре казала, а и то сам чула баш из њени уста. Голубица моја. Ја сам баш стајала на капицику шњоме, кад прође поред нас Ђулумов Станко. Момак нам се учтиво јави, а ја на то реко, голубици, Марти, „да лепа момка,“ на што је Мартица до ушију покрвенила па рекла, „то је Ђулумов Станко!“ — Ето Ђир Мишка то је све што знам, више ти не знам ништа рећи, тако ми ово неколико дана, што их још проживити имам.

— Хм, хм, рече Ђир Мишка, ал лажеш бабо!

— Језик ми се осушио ако лажем куњаше се баба.

— Хм, хм, рече и опет Ђир Мишка, а у себи је мислио: па ипак је добро, још није тако далеко као што сам је мислио; Марта ће бити Рошина сна, а ја таст таког момка на гласу, као што је Рошин Милан. Затим рече гласно. Него чујеш бако, ти ћеш на сваки начин то лако моћи увидити да ја као наметан човек никако не могу трпети, да такав никоговић са мојом Ђерком шурује. Ако не буде ништа у ствари тешко теби што си се усудила, да потвараш на Ђир Мишкину Ђер. Јес' чула, запамти добро. Ал' ако буде што у ствари, и ти то препречити знаш, благо теби, бићеш наплаћена, као што још никад ниси.

На ове речи, баби се мало разведри пред очима.

— Је ли Ђир Мишка, рече баба, шта ћеш ми дати ако све то учиним што си ми ти рекао.

— Ал како ћеш ти то учинити?

— То је моја брига.

— Хе, хе, ал можеш ти мене мало и преварити?

— Не Ђир Мишка, ја ћу то тако удесити, да се ти сам својим рођеним очима и ушима увериш о свему томе што ми ти рече.

— Ал ако не узможеш?

— Ради самном што ти је воља.

— Хм, е па добро, баба, десетица је твоја, десетица разумеш. А сад реци ми, кад и у које доба ће то бити.

— Данас је недеља, дођи у среду у вече, тако око овог доба к мени па ћеш све дознати. Него то ти морам напоменути, кад доћеш кући, а ти сместа дозови Марту предасе, реци јој да ти све знаш, и строго јој запрети, да се ни за живу главу не усуди разговарати се са Станком.

— Ех, ако јој ти кажеш они ће онда гледати да своје састанке одложе.

— Ти се за даље не брини. Остави то мени. Даклем десетица је моја.

— Ама нова новцата банка, како да си је из штрампе извадио. Али памти баба и оно друго...

— Које?

— Ако ништа не буде, ви'ш, и ту јој Ђир Мишка покаже претом на гредицу, ту ћу те за језик обесити. —

Баба се сва уздрхта.

— Ала си стршан Ђир Мишка, кад тако говориш. Али не браним, обеси ме ако узлажем, само ти у уговорено доба дођи....

Међутим док се Ђир Мишка са бабом разговарао, постарали су се и наши млади љубавници за прилику како да се састану. Место на коме су се састајали беше у башти одмах поред Ђир Мишкине „престолнице“, те су тако могли чути и најмањи шушањ из куће. Чији је Ђир Мишка отишао, одмах је и Марта похитала на познато место. Врата са улице бежу затворена. Станко ју је очекивао.

Јел' отиш'о, шане Станко.

— Јесте, има некоме да пише, можемо се довољно наразговарати.

— Хеј Марта, кад ће већ једанпут доћи то време, кад ћу се с тобом моћи разговарати пред целим светом, а на белом дану. Веруј ми, чедо, и колико те милујем, хај бого миле, та неби те дао, ама баш ни за царско благо, тако те волим, али веруј ми, досадило ми се да се овако по ноћи као допови градемо, п'онда, може нас лако твој отац затећи, па онда.

— Ал не смем ни да помислим на то. Раставио би нас за навек, а ко зна шта би самном било.

— Ал' је ли Марта кажи ми искрено, шта би ти радила, кад би ти запретио да се више никад, знаш ама никад несмеш самном разговарати?

— Ја не знам; мислим да би морала свиснути од туге.

— А реци им, чедо, шта би онда чинила, кад би те тео силом за кога удати?

— Ја не би пристала.

— Ал кад би те приморао?

— Ја би... ја би скочила у воду, па би се удавила.

— Ех, лудо моја мала, а шта би онда самном могло бити зар на то не би помислила.

— Ах Станко, волијем да ме и нема на свету, кад не могу бити твоја. Другога ја не могу волети, ја би на његовој страни морала угнути као цветак у башти без росе.

— Не не, Марта, до тога доби не сме. Кад би видео да те воде на венчање са другим киме, ја би... ху, ја би морао побеснети, па би онда поубијао све, тебе и себе и твога а и мога оца. Али до тога не сме доби. Него знаш шта сам намислио чинити?

— Да чујем!

— Отићићу свом оцу, па ћу му испричати све по реду, кашћу му, да се волемо из детињства, и да једно без другога живити не можемо, па ћу га онда молити, виш', чедо, клекну ћу пред њега на колена, па ћу га преклињати, да учини крај тој злоби међу њим и твојим оцем.

— А кад мислиш то учинити?

— До који дан, у суботу, па ако узбуде по мојој жељи, у недељу да те свечано запросим. А? шта велиш на то гуско моја мала?

— Не, не, никада то неће бити, ја то све исто унапред видим. Не то не-може бити, Али чуј... некс, неко дупа и лаку ноћ!...

И Марте нестане.—

Намрштена чела, а љутита погледа ступи Ђир Мишка у собу, Марта је ишла за њим. Наједаред окрену се Ђир Мишка па ју осорним гласом запита:

— А где си ти бога, ти била?

Марти ово питање није дошло изненада, она је на њега одавна имала одговор у џепу.

— Однела сам млеко у вајат, као што си ми јутрос заповедио. И при тим речма спусти своју лепу главу.

— Но, но, рече Ђир Мишка мало блажијим гласом, она реч „заповедио“ мало га је уталожила, јер он је то особито волео, кад га когод за старијег, који само ваља да заповеда, сматра. — Није нужно да се плашиш дете моје. Боље ће бити да седнеш овде на столицу поред мене, јер имам врло важно да се с тобом разговарам.

(Наставиће се.)

Р А З Н О.

Парче сировог грожђа што вреди талир, кад се изради као потковица вреди 3 талира, кад се одањ начини алат вреди 4 талира, кад се слије у оруђе и накит вреди 45 талира, кад се раскује у игле и чиде вреди 75 талира, кад се одањ начине ножеви вреди 90 талира, перорези вреди 700 талира, кад се одањ начине копче од челика и дугмета вреди 900 талира, када се начини накит од челика вреди 2000 талира, кад се скују дугмета за кошуљу вреди 6000 талира, а кад се растини у пера за сахатове вреди 50,000 талира.

Умни рад. Проф. Хустн у Дублину израчунио је, да човек када ради памећу 2 сахата, губи толико животне снаге, колико када би цео дан радио руком. Зато умни радници треба да замењују умну радњу честим кретањем по чистојме зраку. —

КЊИЖЕВНА ВЕСТ.

Ступајући из криминалног затвора сомборског у слободу, напоменуо сам у изјави мојој, да ми је за време шест-месечног тавновања једина забава била, што сам радио на књиговодству и кореспонденцији српској; рекао сам и то, да ћу још неко време са преписивањем на чисто посла имати, јер ми не дадоше у ариште пера и мастила унети, те сам оловком бележио. И тако сам последње време занимао се које са својим званичним пословима од којих живим, које са преписивањем бележака мојих на чисто.

Сад је књига готова, коју сам народу нашем наменио. Ком је и посвећујем, те сам је стога просто по најновијим немачким стручним књигама на српски прерадио и са обичним стилем написао, као што наш народ говори.

Књиговодство сам поделио на просто и двоструко. Обоје сам практично и теоретично написао, а при крају доносим један практичан пример по Кајловом начину, који сам ја овде у „Српској задрузи за међусобно помагаче и штетњу“ увео.

Кореспонденцију сам поделио на двоје: I-во на писма, као: на молбе, захвална писма, одбијајућа писма, прикорна писма, извињавајућа писма, честитке, на препоручна, утешна, позивна, трговачка, пријатељска и мешовита писма. II-го на приватне списе и то А. на изјаснења, као: признанице, одкажнице, сведочење, укњижена и избрисна изјаснења, реверзе, тестаменте и кодициле. B. на уговоре као поклон, сахрана и позајма обичних ствари; облигације, залога, јемство, уступнице, упутнице, пуномоћја, куповање, промена, кирија, аренда и награда. B. Менице.

Сад ми још остаје напоменути, шта ми даде повода да се баш овог рада латим. Давнашња је жеља моја, да и новчани заводи које је наш трговачки свет почео оснивати, српски тип и карактер добију, што се тако извести може, ако је пословни језик у ти завода српски, које само онда смисла има, ако се књиге српски воде, и ако се кореспонденција на српском језику обавља; а то се само тако постићи даде, кад се има стручних књига на матерњем језику.

Дал ће ова књига одговорити жељеној цели, не знам — али знам, да ми је намера поштена, а цел племенита што ми нико одрећи не може. У то име пуштам у свет овај мој први покушај на књижевном пољу.

Ако се до божића толико претплатника пријаве да трошкове штампне подмирити могу, ја ћу дело штампати и то у толико примерака, колико се претплатника пријавило буде, које ће од прилике до 30 штампаних табака изнети.

Цена је књизи 1. ф. 50 п. а. вр. Скупљачи добијају за труд сваку десету књигу, или новац за исту. Новци, или имена претплатника нека се шаљу управо на мене у Нови Сад.

Пријатеље народног напретка, нарочито трговачку омладину и народне учитеље молим, да се заузму око скупљања претплате, да ме тим помогну у овоме тешком, али корисном и племенитом подуху.

У Новоме Саду 7. (19.) октобра 1873.

Корнел Јовановић.